

4(12)
2025

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

УДК 372.878

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4\(12\)-411-427](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4(12)-411-427)

Хоменко Алла Борисівна доцент кафедри вокально-хорової майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Заслужений працівник культури України, м. Ніжин, <https://orcid.org/0000-0001-6434-8135>

Печенюк Майя професор, кандидат педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, <https://orcid.org/0000-0002-3749-429X>

Костенко Людмила Василівна кандидат педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України, професор, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, професор кафедри вокально-хорової майстерності, м. Ніжин, <https://orcid.org/0000-0002-9846-2259>

ЕВОЛЮЦІЯ ВОКАЛЬНИХ ТЕХНІК: ВІД КЛАСИЧНОГО СПІВУ ДО СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК

Анотація. Вокальне мистецтво завжди займало важливе місце в культурному розвитку суспільства. Від давніх ритуальних співів до сучасних інноваційних методик, вокальна техніка постійно змінювалася й удосконалювалася. Формування класичних вокальних технік має глибокі історичні корені. Починаючи з античних часів, спів відігравав важливу роль у ритуалах, театральних постановках і суспільному житті. У середньовіччі вокальні техніки розвивалися в рамках церковної музики, зокрема григоріанського хоралу. Ренесанс приніс розвиток поліфонії, що вимагало високого рівня володіння голосом. У бароко з'явилися перші професійні вокальні школи, що заклали основи бельканто. У XIX столітті романтизм привів до розвитку більш виразної і драматичної манери виконання, що вплинуло на еволюцію класичних вокальних технік. У статті досліджено основні етапи еволюції вокальних технік та їхній вплив на музичну індустрію.

Класичні вокальні техніки вплинули на розвиток багатьох музичних жанрів, зокрема академічного співу, оперети, мюзиклу та навіть естрадної музики. Багато сучасних виконавців використовують принципи класичного вокалу для покращення своєї техніки, що підтверджує їхню універсальність та актуальність. Таким чином, формування класичних вокальних технік – це складний процес, що базується на багатовіковому досвіді, наукових дослідженнях і практичному застосуванні. Опанування цих технік є важливим етапом для будь-якого професійного вокаліста.

Технічний прогрес значно вплинув на вокальне мистецтво, дозволивши артистам використовувати новітні інструменти для обробки та корекції голосу. Вокодери, Auto-Tune, цифрова обробка голосу відкрили нові горизонти для звукових ефектів і маніпуляцій із голосом. Технології дозволили не лише вдосконалити виконання, а й створювати нові звукові можливості, змінюючи природні властивості голосу. Одним з перспективних напрямків є подальші дослідження взаємодії між технологіями та природним голосом.

Ключові слова: вокальне мистецтво, еволюція, етапи розвитку, класичні вокальні техніки, академічне вокальне мистецтво, сучасні інновації у вокальній техніці.

Khomenko Alla Associate Professor of the Department of Vocal and Choral Skills Nizhyn Gogol State University (NGSU), Honored Worker of Culture of Ukraine, Nizhyn, <https://orcid.org/0000-0001-6434-8135>

Pechenyuk Mayia Candidate of Pedagogical Sciences, Full Professor, Professor at the Department of Music, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskyi, <https://orcid.org/0000-0002-3749-429X>

Kostenko Lyudmila Vasilievna Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Nizhyn Mykola Gogol State University, Professor of the Department of Vocal and Choral Mastery, Nizhyn, <https://orcid.org/0000-0002-9846-2259>

EVOLUTION OF VOCAL TECHNIQUES: FROM CLASSICAL SINGING TO MODERN INNOVATIVE METHODS

Abstract. Vocal art has always occupied an important place in the cultural development of society. From ancient ritual singing to modern innovative techniques, vocal technique has constantly changed and improved. The formation of classical vocal techniques has deep historical roots. Since ancient times, singing has played an important role in rituals, theatrical productions and public life. In the Middle Ages, vocal techniques developed within the framework of church music, in particular Gregorian chant. The Renaissance brought the development of polyphony, which required a high level of voice mastery. In the Baroque, the first professional vocal schools appeared, laying the foundations of bel canto. In the 19th century, Romanticism led to the development of a more expressive and dramatic manner of performance, which influenced the evolution of classical vocal techniques. This article examines the main stages of the evolution of vocal techniques and their impact on the music industry.

Classical vocal techniques have influenced the development of many musical genres, including academic singing, operetta, musicals, and even pop music. Many modern performers use the principles of classical vocals to improve their technique, which confirms their versatility and relevance. Thus, the formation of classical vocal techniques is a complex process based on centuries of experience, scientific research, and practical application. Mastering these techniques is an important stage for any professional vocalist.

Technical progress has significantly influenced vocal art, allowing artists to use the latest tools for processing and correcting the voice. Vocoders, Auto-Tune, digital voice processing have opened up new horizons for sound effects and voice manipulation. Technologies have allowed not only to improve performance, but also to create new sound possibilities by changing the natural properties of the voice. One of the promising directions is further research into the interaction between technology and the natural voice.

Keywords: vocal art, evolution, stages of development, classical vocal techniques, academic vocal art, modern innovations in vocal technique.

Постановка проблеми. Вокальне мистецтво є одним із найдавніших та найуніверсальніших способів вираження емоцій, культури та духовності. Голос - це унікальний музичний інструмент, вміле користування яким дозволяє вокалісту майстерно працювати зі звуком: співати красиво та професійно. Щоб пісенна партія добре звучала, виконавці користуються набором вокальних технік у різних поєднаннях: розставляють інтонаційні акценти зниженням або підвищенням тону, затиханням чи навмисним підйомом гучності, а також використовують інші вокальні прийоми. Вокальний прийом - це конкретна техніка чи метод, який використовується для досягнення певного ефекту під час виконання музичної композиції. Вокальні прийоми можуть включати різні техніки: вібрато, фальцет, шепіт та інші методи модуляції голосу. Кожен має свою особливість, що дозволяє передати певний настрій чи емоції під час виконання [1]. Людський голос слугував засобом комунікації ще з найдавніших часів, а спів став невід'ємною частиною ритуалів, традицій та мистецьких форм різних народів. Від шаманських піснеспівів до оперних арій, від народних балад до сучасної електронної музики – вокальні техніки змінювалися, удосконалювалися й адаптувалися відповідно до потреб епохи. Актуальність дослідження еволюції вокальних технік зумовлена тим, що вокальне мистецтво продовжує розвиватися, і його трансформації відбуваються як у традиційних жанрах, так і в експериментальних формах. У сучасному музичному світі новітні технології, вплив різних культур і зміни в естетичних уподобаннях сприяють появі унікальних вокальних підходів. Дослідження історичного розвитку вокальних технік дозволяє краще зрозуміти

міти закономірності їхнього становлення та визначити тенденції подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Еволюція вокальних технік є важливим напрямом досліджень у сфері музичного мистецтва. Останні дослідження свідчать про зміни у підходах до навчання вокалу, використання новітніх технологій та впливу різних жанрів на вокальне мистецтво. Класичний вокал базується на традиційних європейських школах, зокрема італійській, французькій та німецькій. Основна увага приділяється розвитку дихання, резонансного звучання та чіткості артикуляції. Дослідження показують, що такі методики, як бельканто, залишаються основою академічного співу, але вони також зазнають певної адаптації під сучасні вимоги. Вагомий внесок у дослідження класичних технік зробили такі вчені, як Джузеппе Ламперті, Мануель Гарсія та Річард Міллер [2-4]. З розвитком музичних жанрів з'явилися нові вокальні підходи, такі як белтинг, мікст, твенг, гролінг та фрай-спів. Впровадження цих технік дозволяє вокалістам працювати з ширшим діапазоном стилів, включаючи поп, рок, джаз та мюзикли. Сучасні дослідження підтверджують ефективність цих методик у збереженні голосу та зниженні ризику перевантаження зв'язок. Значний вклад у вивчення сучасних вокальних технік зробили Джо Естілл, Кетрін Садолін та Інгрід Фігейредо [5-6].

Останні публікації підкреслюють роль цифрових технологій у викладанні вокалу. Використання вокальних аналізаторів, програм для тренування голосу та віртуальних платформ значно покращує процес навчання. Такі інструменти, як спектральний аналізатор голосу, допомагають викладачам та студентам контролювати акустичні характеристики вокального звучання. Вагомий внесок у вивчення цифрових технологій у вокальному навчанні зробили Дон Міллер та Йохан Сундберг [7-8]. Сучасна вокальна педагогіка все частіше застосовує міждисциплінарні підходи, зокрема поєднання вокалу з акторською майстерністю, тілесною терапією та нейронаукою. Методика естіль (Estill Voice Training) та система CVT (Complete Vocal Technique) стали популярними серед вокалістів різних жанрів завдяки своїй універсальності та науковій обґрунтованості. Вивчення цих методик активно ведеться вченими Борис Клебер та Дж. Мері Зарате [8-9]. Еволюція вокальних технік є безперервним процесом, що відображає зміни в музичних тенденціях та технологічному прогресі. Сучасні дослідження підтверджують, що поєднання класичних підходів із новітніми методиками забезпечує високий рівень вокальної майстерності та збереження здоров'я голосу. Подальші дослідження у цій сфері допоможуть оптимізувати навчальні процеси та розширити можливості вокалістів у різних жанрах.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є аналіз основних етапів еволюції вокальних технік – від найдавніших форм до сучасних вокаль-

них стилів, визначення ключових чинників впливу та розгляд їхньої ролі у формуванні сучасного музичного простору.

Виклад основного матеріалу. Формування класичних вокальних технік має глибокі історичні корені. Починаючи з античних часів, спів відігравав важливу роль у ритуалах, театральних постановках і суспільному житті. У середньовіччі вокальні техніки розвивалися в рамках церковної музики, зокрема григоріанського хоралу. Ренесанс приніс розвиток поліфонії, що вимагало високого рівня володіння голосом. У бароко з'явилися перші професійні вокальні школи, що заклали основи бельканто. У XIX столітті романтизм привів до розвитку більш виразної і драматичної манери виконання, що вплинуло на еволюцію класичних вокальних технік [10].

Класичні вокальні техніки базуються на природності звукоутворення, контролі дихання, резонансі та артикуляції. Основні аспекти включають: правильне дихання – використання діафрагмального дихання для підтримки рівного звуку; резонанс – активізація грудного, головного та змішаного резонаторів для формування багатого тембру; атака звуку – м'який або твердий початок звуку без напруження голосових зв'язок; легато та артикуляція – плавний перехід між нотами і чітка дикція; динаміка – контроль гучності та виразності виконання. Сучасне академічне мистецтво продовжує розвивати класичні вокальні техніки. Зокрема: вплив джазу та сучасної музики – експерименти з тембрами та ритмікою; використання електронних технологій – мікрофонна техніка та цифрова обробка голосу; кросовер жанри – поєднання класичного та популярного співу.

У ранні періоди розвитку музики вокальні техніки були здебільшого обмежені природними можливостями людського голосу, але з часом виникали нові методи навчання та виконання, зокрема у класичній музиці, де були сформульовані основи техніки оперного співу. З появою романтизму та імпресіонізму вокалісти почали більше експериментувати з виразністю голосу, розширюючи діапазон емоцій. З XX століття вокальні техніки стали ще більш різноманітними завдяки інноваціям у популярній музиці, де джаз, рок, блюз і метал стали використовувати нові голосові ефекти і техніки, такі як імпровізація, гроулінг, фальцет і техніки з використанням вокодерів та Auto-Tune. Сучасний етап розвитку вокальних технік є часом активних експериментів у поєднанні природного голосу з цифровими ефектами та новими технологіями, що дозволяє створювати унікальні звукові ландшафти і революціонізувати підхід до вокалу.

Вокальні техніки в академічному мистецтві є важливим аспектом виконання класичних вокальних творів. Вони включають різноманітні методи та підходи, які дозволяють співакам досягти високого рівня виконавської майстерності та виразності. Ось кілька основних вокальних технік, які використовуються в академічному співі [9]:

1. Дихання та підтримка звуку: однією з основних технік є правильне дихання. В академічному співі важливо контролювати діафрагмальне дихання для забезпечення стабільності та потужності звуку. Підтримка звуку передбачає здатність утримувати нотку з певним рівнем звучності, без втрати енергії.

2. Фальцет (італ. falsetto від *faso* (італ.) – фальшивий, помилковий): ця техніка дозволяє співакам переходити на вищі регістри голосу, зберігаючи чистоту звуку. Фальцет зазвичай використовується для виконання верхніх нот, особливо в жіночих партіях.

3. Бельканто (італ. *bel canto*, *de bello* – гарний, *cantare* – співати): техніка «гарного співу» або «бельканто» акцентує увагу на чистоті, легкості та виразності голосу. Вона передбачає використання широкого діапазону звуків і вміння змінювати динаміку голосу для передачі емоцій.

4. Голосові регістри: академічний спів вимагає вміння переходити між різними голосовими регістрами (головний, грудний, мішаний) без втрати звукової якості. Важливо вміти поєднувати їх для створення гармонійного звучання.

5. Мікротональні варіації та кантилена (від лат. *cantilena* – спів): вокальні техніки в академічному мистецтві часто включають використання мікротональних варіацій для вираження нюансів музики, а кантилена допомагає створювати плавний, м'який лінійний звук, схожий на мелодійний монолог.

6. Артикуляція: техніка артикуляції дозволяє чітко вимовляти слова та фрази, зберігаючи при цьому чистоту вокальних звуків. Важливою є також правильна вимова для виконання класичних творів на різних мовах.

Ці техніки є основою академічного вокалу, і їх вивчення та освоєння потребує не тільки таланту, але й тривалої та систематичної роботи з педагогом. Таким чином, вокальні техніки в академічному мистецтві мають широкий спектр застосування, збагачуючи музичну культуру та відкриваючи нові можливості для виконавців.

Сучасні підходи до викладання класичного вокалу базуються на поєднанні традиційних методів і новітніх досліджень у галузі вокальної педагогіки. До основних методик належать: 1. Італійська школа бельканто, що підкреслює природність звукоутворення. 2. Німецька школа, яка акцентує увагу на глибокому розумінні тексту та емоційності виконання. 3. Французька школа, що зосереджується на легкості та чіткості артикуляції. 4. Сучасні вокальні техніки, що інтегрують знання з акустики, фізіології голосу та цифрових технологій для аналізу звукоутворення.

Класичні вокальні техніки вплинули на розвиток багатьох музичних жанрів, зокрема академічного співу, оперети, мюзиклу та навіть естрадної музики. Багато сучасних виконавців використовують принципи класичного вокалу для покращення своєї техніки, що підтверджує їхню універсальність та

актуальність. Таким чином, формування класичних вокальних технік – це складний процес, що базується на багатовіковому досвіді, наукових дослідженнях і практичному застосуванні. Опанування цих технік є важливим етапом для будь-якого професійного вокаліста. .

Академічне вокальне мистецтво має багатий історичний розвиток, який з часом вносив нові технічні досягнення і впливи, що суттєво змінювали стиль виконання. Класичне вокальне мистецтво охоплює періоди від XVIII до XX століть і неодноразово змінювалося під впливом різних музичних течій і естетичних ідеалів. Вокальні техніки в класичному мистецтві продовжували вдосконалюватися завдяки розвитку теорії голосу, пошуку нових методів виразності та інтерпретації. У XVIII столітті вокальне мистецтво набуло великого значення, особливо завдяки розвитку оперних форм та зростанню популярності виступів у залах. Це був період великих змін у техніці співу, коли композитори, такі як Вольфганг Амадей Моцарт та Людвіг ван Бетховен, створювали партії для вокалістів, що вимагають великих технічних можливостей від виконавців. У цей період спостерігається розвиток різних вокальних стилів: сопрано, мецо-сопрано, тенор, баритон та бас - усі ці регістри почали набувати чітко визначених ролей у вокальних партіях, що дозволяло створювати більш різноманітні та багатогранні образи.

У XIX столітті романтична опера створила нові вимоги до вокалістів. Тут важливу роль відігравали ідеї емоційної виразності та драматизму. Вокальні техніки в цей час набувають більш агресивного, потужного характеру, оскільки композитори, як Джузеппе Верді та Ріхард Вагнер, писали великі партії для голосів, які вимагали більшої сили і витривалості. Це включало розвиток техніки підтримки звуку на великі ділянки часу, а також можливість створювати різні динамічні варіації в одному реченні. Також саме в цей період з'являються перші системи викладання вокальних технік, які базувалися на принципах класичної школи співу. Величезну роль у розвитку вокальних технік відіграли такі педагоги, як Жан-Антуан Дюбуа та Джуліо Ріволі, які розробили методи, що виводять співаків на вищий рівень технічної майстерності [10].

Романтизм, що почався наприкінці XVIII століття і тривав у XIX столітті, суттєво вплинув на розвиток вокальних технік, особливо в операх. Вокалісти того часу повинні були мати технічну здатність не тільки до великих вокальних екскурсій, але й до проникнення в емоційний зміст музики. Вокальне мистецтво стало невід'ємною частиною драматургії, і це вимагало від співаків нових підходів до інтерпретації партій. Техніки співу у романтичній опері акцентували увагу на емоційній виразності голосу. Наприклад, Вагнер у своїх операх використовував так звану «ліричну» техніку, яка дозволяла виконавцям передавати глибокі емоції, не втрачаючи

звукової чистоти. Виконання арій вимагає від вокалістів здатності витримувати великі фрази без втрати тембру чи виразності.

Імпресіонізм, який набув популярності в музиці в кінці XIX - початку XX століття, також вплинув на вокальні техніки. Композитори, як Клод Дебюссі та Моріс Равель, створювали музику, де важливу роль відігравала не тільки точна технічна майстерність, але й здатність до вираження тонких емоційних нюансів за допомогою голосу. Вокалісти в імпресіоністичних операх та піснях часто використовували м'якіше і більш «плавне» звучання, що дозволяло створювати атмосферу невизначеності та загадковості. Цей період також ввів нові елементи у техніку дихання, де акцент ставиться на більш легке і ненапружене дихання, яке дозволяло співати більш м'яко та делікатно. Такі зміни в техніці співу відкрили нові горизонти для виконання вокальних партій.

XX століття стало часом кардинальних змін в оперному та концертному мистецтві. Опера того часу значно відрізняється від романтичної епохи, і нові вимоги до вокалістів та їх техніки стали ще більш складними. Вокальні техніки удосконалюються завдяки новим досягненням у голосовому тренуванні та новим технологіям, таким як мікрофони і запис. Вокальні техніки XX століття значно більше зосереджуються на передачі складних емоційних відтінків і швидких змін у стилі виконання [11]. Оперні співаки того часу повинні були пристосовувати свої голоси до нових реалій, де великі концертні зали диктували необхідність нових прийомів у вокалі. Прогрес у психології голосу і розвитку вокальних методів допоміг співакам досягти ще більших висот у технічній майстерності. Відомі методи XX століття, такі як місцеве дихання та регулювання регістрів, дозволяли співакові легко переходити між різними частинами голосу, зберігаючи яскравість і чіткість звучання. Техніка глісандо (італ. *glissando*, музичний термін, походить від французького слова «*glissant*», що означає плавний перехід від одного звуку до іншого), яка стала важливою для виразності виконання, дозволила вокалістам виконувати плавні переходи між нотами, що особливо важливо в операх та концертах сучасних авторів. У XX столітті також відбувається вплив популярної музики та джазу на академічний вокал. Вокалісти адаптують техніки змішування голосу, експериментують із змінами тембру та динаміки, що дозволяє виконувати нові жанри і стилі [10]. Таким чином, вокальні техніки XX століття відзначаються великою різноманітністю підходів до голосу, використанням нових методів і технологій для досягнення майстерності і створення нового вокального звучання, яке відповідає вимогам сучасного мистецтва.

Вокальні техніки в популярній музиці суттєво відрізняються від тих, що використовуються в академічному мистецтві. Вони орієнтовані на досягнення певного звукового ефекту, емоційного забарвлення та адаптації голосу до

сучасних жанрів і стилів. Важливими аспектами є виразність, гнучкість та здатність адаптувати голос до різноманітних музичних напрямків, таких як поп, рок, R&B, хіп-хоп та інші. Відмінною рисою популярного вокалу є індивідуальність, емоційність і здатність швидко привертати увагу слухача. Вокальні техніки в популярній музиці [12]:

1. Дихання та голосова підтримка. Дихання є основою будь-якої вокальної техніки. В популярній музиці воно часто відрізняється від академічного співу, оскільки виконавці використовують коротші фрази, швидкі переходи та ефекти. Однак дихання залишається важливим елементом для підтримки стабільного і потужного звучання, особливо під час високих нот чи довгих фраз. Важливим є здатність контролювати дихання, щоб уникнути перенавантаження голосових зв'язок.

2. Вокальний фальцет. Вокальний фальцет широко використовується в популярній музиці для створення легких, ніжних звучань у високих нотах. Ця техніка дозволяє співаку досягти звучання, що нагадує «тремтіння». Вона часто застосовується для вираження емоційної напруги, наприклад, у піснях на тему любові, туги або меланхолії. Відомі виконавці, як, наприклад, Prince чи Justin Timberlake, активно використовують фальцет для створення особливої атмосфери в своїх піснях.

3. Гріт (grit) та шепіт. Гріт – це техніка, яка додає голосу «пошкодженості», що робить звук більш емоційно насиченим. Такий стиль виконання є характерним для рок-музики, але також активно використовується в інших жанрах, таких як поп, кантрі, хардкор. Вокалісти, як, наприклад, Billie Eilish, часто використовують елементи шепоту, щоб створити інтимність і близькість в своїх піснях, що додає глибини звучанню.

4. Auto-Tune (аудіопроцесор) та обробка голосу. Використання Auto-Tune є однією з основних технік у сучасній популярній музиці. Auto-Tune дозволяє виправляти неточності інтонації і надавати голосу характерне синтетичне звучання. Цей ефект був популяризований такими артистами, як Cher у пісні Believe та T-Pain, що став піонером у використанні цього інструменту. Аутотюн також використовують для створення унікальних звукових текстур і стилістичних ефектів у сучасній музиці.

5. Хрипота. Хриплість в голосі, або так зване «солодке звучання», стає важливим інструментом для передачі емоційної виразності в популярній музиці. Така техніка дає певну «грубу» текстуру голосу, що ідеально підходить для деяких жанрів, зокрема рок, R&B і навіть поп. Відомі співаки, як Adele або Amy Winehouse, використовують таку техніку для підкреслення емоційної напруги в своїх піснях.

6. Перехід між регістрами. Популярна музика часто вимагає від вокалістів здатності переходити між різними регістрами голосу. Вокалісти, які

вміють контролювати ці переходи, можуть створювати цікаві контрасти в звучанні, додаючи до пісні різноманіття. Наприклад, Beyoncé і Christina Aguilera відомі своєю здатністю майстерно перемикатися між високими і низькими нотами, створюючи драматичні ефекти в піснях.

7. Ритмічна імпровізація. Популярні вокалісти часто вдаються до імпровізації під час виконання, вносячи в пісню елементи ритмічної варіативності. Це дозволяє зробити виконання живим і непередбачуваним. Використовуються техніки, як «вокальна перкусія», де співаки додають у свої виконання додаткові ритмічні акценти або вокальні «удари».

Вокальні техніки в популярній музиці мають на меті не тільки демонстрацію технічної майстерності, але й створення емоційного зв'язку з слухачем. Відмінність від академічного співу полягає в меншій увазі до формальної чистоти звуку і більшому акценті на виразності та індивідуальності виконання.

Сьогодні з'явилася велика кількість музичних стилів і манер виконання, але попри моду, академічний (класичний) спів залишається еталоном вокального мистецтва. Класичний вокал - це блискуча техніка, на яку накладається емоційний складник. Одного таланту замало, потрібні роки занять і практики. Особливість академічної постановки полягає в специфічній вокальній позиції, яку часто називають оперною або класичною. Академічний вокал характеризується «вихованням» голосів за класичними принципами. Він відрізняється використанням вокальних прийомів і засобів як-от: «прикриття» звуку, носозубний резонанс, головне резонування, однорідне звучання голосу протягом усього діапазону (близько двох октав). Академічний вокал відрізняється співом на «легкому позіху», утворюючи в роті купол, піднімаючи м'яке піднебіння й округляючи голосні. Вокалісти досягають посилення звуку завдяки дихальному тиску в резонаторі. Нижня щелепа й корінь язика опускаються, піднебінна завіса розтягується. Так виходить гучний, яскравий звук [13].

Класичний вокал має велику кількість технік та прийомів, розглянемо декілька з них [14]:

- Філірування звуку - прийом використовується, коли потрібен плавний перехід звуку до нюансу *piano* або *forte*. Він потребує доброго володіння технікою дихання.
- Кантилена - виконання, яке відрізняється мелодійністю, наспівністю, коли звук ллється плавно без переривання.
- Колоратура - стиль класичного виконання, у якому часто використовують складні за технікою вокальні прийоми. Це переходи з грудного регістру на головний, мелізми. Виконавець колоратурного вокалу звучить плавно й рівно у всіх регістрах, видає яскравий та насичений звук.

▪ Декламаційний, речитатив - наближений до інтонацій мовлення. Виконавець вимовляє в музичному ритмі, що робить речитатив схожим із розмовою або піснею. У речитативі зберігаються декламаційні інтонації: виконавець оповідає, запитує, спонукає до дій, виголошує.

Для опанування такими прийомами співу необхідні не тільки музичні здібності та наявність перспективних вокальних даних, але і спеціальне навчання - постановку голосу, що передбачає вміння природно поєднувати в співі вокальне й мовленнєве начала. Від народного академічний вокал відрізняється технікою. У народній пісні, головне - ясність і виразність тексту. Тому вокалісти народного хору зосереджені на дикції, дзвінкості мови та яскравості виконання. У народній манері співу використовують у якості резонаторів ротову порожнину, зуби, тверде небо, груди. Звук виходить прямолінійний. А співаки-академісти використовують грудний, мікстовий та резонатори голови. Вони легко переходять з одного в другий, що дає вільний вибір творів. На відміну від естрадного вокаліста, чий спів під час концерту підсилюється апаратурою й обробляється різними ефектами, оперному співакові треба вміти озвучити зал виключно силою свого голосу. А щоби звук вийшов не тільки гучним, але й тембрально забарвленим, треба направити його в потрібну точку, використати різні м'язи, правильне дихання, а також вокальні резонатори. Крім того, бажано знати нотну грамоту, навчитися читати рідною мовою опери - італійською, і, хоча б, трохи грати на фортепіано, щоб самостійно розбирати партії. Наведемо відомих світових та українських виконавців академічного співу (табл. 1).

Таблиця 1.

Творчість українських та світових виконавців академічного співу

Виконавці	Роки творчості	Унікальність
Лучано Паваротті	Італійський оперний співак (тенор). Роки творчості: 1960–2004. На його концерті в Центральному парку Нью-Йорку зібралися 500 тисяч глядачів.	Унікальний співак опинився на вершині музичної культури після виконання арії «Nessus Dorma». А проект Лучано Паваротті разом зі співаками Пласідо Домінго та Хосе Коррерасом «Три тенори» - це початок гранд-програми, де поєднувалася класика й сучасні хіти.
Монсеррат Кабальє	Іспанська оперна співачка (сопрано). Роки творчості: 1962–2012. Виконала 88 ролей класичних італійських опер і 800 камерних творів. Співачка володіла технікою голосу так, що у високому регістрі на нюансі <i>pianissimo</i> виконувала складні прийоми, цілком контролюючи кожну ноту.	Один із найвідоміших творів у виконанні Монсеррат Кабальє та рок-співака Фредді Мерк'юрі - «Barcelona». Це синтез класичного й рок-вокалу, що досі не втрачає своєї популярності.

Виконавці	Роки творчості	Унікальність
Оксана Петрусенко	Одна з найкращих виконавиць українських народних пісень і романсів. Роки творчості: 1923–1940.	Партія Наталки з опери «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка, принесла Оксані успіх. Інші партії співачки були також вдалим: Одарка з опери «Запорожець за Дунаєм», Ліза (опера «Пікова дама»), Оксана (опера «Черевички» Петро Чайковський), Наташа (опера «Русалка» Олександра Даргомижського).
Анатолій Солов'яненко	Український соловейко. Роки творчості: 1952–1999.	Романс Рамадеса з опери Дж. Верді «Аїда» й аріозо Каніо з опери Леонкавалло «Паяци»- виконання цих творів зробили співака відомим. Анатолій Солов'яненко виступав на найбільших сценах світу.
Євгенія Мирошніченко	Примадонна української оперної сцени другої половини 20 століття. Роки творчості: 1943–2009. Дебютувала в Київському державному театрі імені Тараса Шевченка у ролі Віолетти в опері «Травіата» Дж. Верді.	Основні оперні партії: Лючія («Лючія ді Ламмермур» Г.Доніцетті), Цариця ночі («Чарівна флейта» В. Моцарта), Лакме («Лакме» Л. Деліба). Гастролювала в США, Канаді, країнах Західної Європи. За ініціативою Євгенії Мирошніченко 2004 року було засновано Київську малу оперу.

Джерело: Особливості академічного вокалу та його відмінність від народного й естрадного співу. Музичне мистецтво. 07.10. 2020. Електронний ресурс. <https://ocnt.com.ua/category/vocal/>

Вокальне мистецтво, як одна з найважливіших складових музики, постійно зазнає змін та інновацій. З розвитком технологій і пошуком нових можливостей для вираження емоцій та створення нових звукових ландшафтів, вокальне мистецтво пройшло через серйозні трансформації. Сучасні інновації у вокальній техніці та технологічні досягнення дозволяють артистам вивести своє мистецтво на новий рівень, створюючи можливості для експериментів і розвитку нових напрямків у музиці [14]. Сучасні технології відкрили нові можливості для вокалістів, і серед них особливо виділяються вокодери (англ. vocoder – інструмент, призначений для аналізу та синтезу звуків та мовлення), Auto-Tune та цифрова обробка голосу. Ці інструменти дозволяють не тільки поліпшити якість вокалу, але й радикально змінити його звучання, створюючи унікальні ефекти і навіть перетворюючи голос на новий музичний інструмент. Вокодери - це електронні пристрої, що перетворюють голос на сигнал, який можна обробляти і модулювати в реальному часі. Вони дозволяють змінювати тембр, висоту та інші характеристики голосу, створюючи ефекти, які немож-

ливо досягти традиційними методами [15]. Auto-Tune - це ще один інструмент, що здобув велику популярність у сучасній музиці. Його основна функція - корекція висоти тону голосу, що дозволяє навіть непрофесійним співакам виконувати ідеально точні ноти. Однак Auto-Tune не лише використовується для корекції, а й став інструментом для створення характерних синтетичних ефектів. Артисти, як Чейнон і Lil Wayne, використовували Auto-Tune не тільки для виправлення неточностей, а й для створення нових звукових ефектів [16]. Це дозволяє виконувати складні вокальні партії, додаючи ефекти, які можуть змінювати текстуру пісні. Цифрова обробка голосу у більш широкому сенсі включає використання програмного забезпечення для маніпулювання звуком, таке як Ableton Live [17], Pro Tools [18] чи Logic Pro [19]. Вокалісти можуть обробляти свої записи, додавати реверберацію, затримку, фільтри та багато інших ефектів. Це дозволяє створювати унікальні звукові ландшафти, комбінуючи різні звукові елементи та досягаючи нових рівнів творчості. Вокал, оброблений цифровими ефектами, стає більш багатогранним і може бути змінений на абсолютно новий образ у межах конкретної композиції.

Експериментальна музика завжди була простором для пошуку нових форм виразності, і вокал у цьому контексті не став виключенням. Вокалісти, які працюють в жанрі експериментальної музики, активно шукають нові звукові можливості, комбінуючи різноманітні техніки та технології. Однією з нових тенденцій є використання неконвенційних вокальних технік, що включають звуки, схожі на шепіт, хрипоту, стогін, рик або неповні звуки, які раніше не сприймалися як «правильний» вокал. Ці техніки дозволяють виразити найскладніші емоційні стани та створювати атмосферу напруги чи хаосу. Подібні вокальні методи активно використовуються в таких жанрах, як девіантний джаз, інді-рок та шумова музика. Артисти, як Ентоні Хегарті з групи Antony and the Johnsons, активно використовують ці прийоми для створення нових інтонаційних вимірів [20].

Голосові трансформації також використовуються у акустичних перформансах, коли співаки використовують свій організм як музичний інструмент, зокрема горловий спів, де звуки голосу мають особливу текстуру, яка може бути схожою на звуки, що виходять із природних об'єктів, наприклад, дзюрчання води чи бурчання тварин. Такий підхід з'явився у музиці традиційних культур, але зараз він знаходить своє застосування в сучасній експериментальній музиці. Іншим важливим напрямом є злиття вокалу з іншими аудіовізуальними формами. Використання голосу разом із мультимедійними ефектами створює ще більшу глибину звучання, перетворюючи голос на частину великого звуково-візуального перформансу.

Вокальне мистецтво, як і вся музика в цілому, має великі перспективи для розвитку в найближчому майбутньому. Інновації в технології, а також

пошук нових форм виразності відкривають безліч можливостей для творчих експериментів. Сучасні технології, такі як штучний інтелект і машинне навчання, також можуть змінити ландшафт вокального мистецтва. Можливо, в майбутньому буде більш активне використання вироблення голосу за допомогою штучного інтелекту. ШІ може створювати абсолютно нові вокальні партії на основі стилістичних даних про конкретного співака, або навіть створювати нові голоси, що поєднують найкращі характеристики декількох виконавців. Така технологія може революціонізувати процес запису та виробництва музики.

Віртуальні артисти та голосові моделі, створені штучним інтелектом, можуть виявитися важливими гравцями на музичному ринку. Вже сьогодні спостерігається поява віртуальних співачок і співаків, таких як Hatsune Miku, чий голос створюється на основі програмних алгоритмів, але вже має велику популярність серед слухачів. Також перспективи розвитку вокального мистецтва пов'язані з подальшим удосконаленням цифрової обробки голосу, зокрема можливістю інтеграції нових ефектів і програм, які дозволяють виконувати композиції з великим діапазоном звукових ефектів, таких як змінення тембру в реальному часі або генерація нового вокалу під час виступу.

Інновації у вокальному мистецтві відкривають нові горизонти для вираження емоцій, розвитку стилістики та творчого підходу. Вокодери, Auto-Tune, цифрова обробка голосу та новітні техніки експериментальної музики стали потужними інструментами, які не тільки вдосконалюють традиційні методи виконання, але й створюють абсолютно нові звукові можливості для майбутніх поколінь вокалістів. З розвитком технологій та появою нових інструментів голос стає більш гнучким і здатним передавати емоції в ще більш тонких і непередбачуваних формах.

Висновки. Вокальне мистецтво, як одне з найстаріших і найбільш емоційних виражень людської творчості, пройшло через кілька важливих етапів розвитку. Кожен етап був визначений змінами в культурних, соціальних і технологічних умовах, а також прагненням виконавців до нових форм виразності. Технології дозволили не лише вдосконалити виконання, а й створювати нові звукові можливості, змінюючи природні властивості голосу. Відмінні технічні нововведення також дозволили знизити бар'єри для творчих експериментів. Вокалісти можуть тепер комбінувати традиційні методи виконання з інноваційними прийомами, наприклад, за допомогою штучного інтелекту, що створює голосові моделі, здатні досягати нових рівнів виразності та синтезу. Одним з перспективних напрямків є подальші дослідження взаємодії між технологіями та природним голосом. Розвиток штучного інтелекту, машинного навчання та віртуальних виконавців відкриває нові можливості для створення імітацій голосу та його корекції.

Дослідження також можуть зосередитись на вивченні голосових технік у різних культурах та їх впливі на вокальне виконання, особливо в контексті глобалізації музичних жанрів. Це дозволить зрозуміти, як технічні та культурні зміни змінюють природу вокалу. Крім того, важливим напрямом буде вивчення психологічного аспекту вокальної техніки, зокрема, як різні методи тренування впливають на фізіологію голосу та емоційну сприйнятливність виконавців. Таким чином, вокальне мистецтво продовжує еволюціонувати, впливаючи на різні музичні жанри та смаки слухачів, і відкриває безліч можливостей для досліджень, експериментів та нових досягнень у майбутньому.

Література:

1. Зіняк Р. Вокальне мистецтво. URL: <https://istoriya-muziki.webnode.com.ua/news/vokalne-mistetstvo/>
2. Lamberti G.B. The Technics of Bel Canto. New York. 1905. URL: <https://archive.org/details/technicsofbelcan00lamp>
3. Garcia Jr., Manuel Hints on Singing. IMSLP. URL: [https://imslp.org/wiki/Hints_on_Singing_\(Garc%C3%ADa%2C_Manuel\)](https://imslp.org/wiki/Hints_on_Singing_(Garc%C3%ADa%2C_Manuel))
4. Miller R. The Structure of Singing. Oxford University Press. 1986. 372 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-structure-of-singing-9780028711003>
5. Estil Etudes Velum 2 Alejandro Saorin Martinez EMCI-tp. Alejandro Saorin Martinez Vocal training: Youtube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=WlhiSvMXYYoo&ab_channel=Alejandro_Saorin_Martinez_Vocal_training
6. Sadolin K. Complete Vocal Technique. Complete Vocal Institute. URL: <https://completevocal.institute/book/>
7. Sundberg J. The Science of the Singing Voice. Springer. Northern Illinois University Press, 1987. 216 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Science_of_the_Singing_Voice.html?id=iYGNQgAACAAJ&redir_esc=y
8. Kleber B., Zarate J.M. The Neuroscience of Singing. The Oxford Handbook of Singing. Oxford University Press. August 2014. DOI:10.1093/oxfordhb/9780199660773.013.015
9. 8 Vocal Techniques Every Singer Must Know. May 25, 2022. URL: <https://www.mi.edu/in-the-know/8-vocal-techniques-every-singer-must-know/>
10. Шуляр О.Д. Історія вокального мистецтва: 1 ч. *Монографія*: 2-ге видання, перероблене та доповнене. Івано-Франківськ. 2014. 391 с.
11. Vocal Technique - A Guide to Finding Your Real Voice: Book with Two CDs (Essential Concepts) published by Musicians Institute Press (2002) Unknown Binding URL: <https://www.halleonard.com/product/695427/vocal-technique-a-guide-to-finding-your-real-voice>
12. Митович М. Сучасні вокальні техніки та методики їх вивчення. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство*. 2022. Т.2. Вип. 55. С. 83-89.
13. Особливості академічного вокалу та його відмінність від народного й естрадного співу. Музичне мистецтво. 07.10.2020.[Електронний ресурс]. URL: <https://ocnt.com.ua/category/vocal/>
14. Куриляк І., Чубінська А., Білан В. Сучасні вокальні техніки та їх проникнення в академічний сольний спів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 74.Т.1 С. 200-204.

15. Frazier-Neely, Cathryn. The Independent Teacher-Live Vs. Recorded: Comparing Apples to Oranges to Get Fruit Salad. *Journal of Singing – The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing* 69.5 (2013): 593-6. ProQuest. Web. 16 June 2014.
16. AUTO-TUNE. USPTO. URL: <https://tsdr.uspto.gov/#caseNumber=78170798>
17. Ableton Live [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ableton.com/en/live/>.
18. Avid Pro Tools [Електронний ресурс]. URL: <http://www.avid.com/US/Products/ArtistSuite/detail.html#audio>.
19. Logic Pro X [Електронний ресурс]. URL: <http://www.apple.com/logic-pro/>.
20. The Wire Realm [Електронний ресурс]. URL: <http://www.wirerealm.com/guides/bestmusic-production-software-daw>.

References:

1. Ziniak, P. Vokalne mystetstvo [Vocal Art]. URL: <https://istoriya-muziki.webnode.com.ua/news/vokalne-mystetstvo/> [in Ukrainian].
2. Lamberti, G.B. (1905) The Technics of Bel Canto. New York. URL: <https://archive.org/details/technicsofbelcan00lamp> [in English].
3. Garcia Jr., Manuel Hints on Singing. IMSLP. URL: [https://imslp.org/wiki/Hints_on_Singing_\(Garc%C3%ADa%2C_Manuel\)](https://imslp.org/wiki/Hints_on_Singing_(Garc%C3%ADa%2C_Manuel)) [in English].
4. Miller, R. (1986) The Structure of Singing. Oxford University Press. 372 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-structure-of-singing-9780028711003>
5. Estil Etudes Velum 2 Alejandro Saorin Martinez EMCI-tp. Alejandro Saorin Martinez Vocal training: Youtube. URL: [https://www.youtube.com/watch?v=WlhiSvMXYYoo&ab_channel=Alejandro Saorin Martinez Vocal training](https://www.youtube.com/watch?v=WlhiSvMXYYoo&ab_channel=Alejandro%20Saorin%20Martinez) [in English].
6. Sadolin, K. Complete Vocal Technique. Complete Vocal Institute. URL: <https://completevocal.institute/book/> [in English].
7. Sundberg, J. (1987) The Science of the Singing Voice. Springer. Northern Illinois University Press. 216 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Science_of_the_Singing_Voice.html?id=iYGNQgAACAAJ&redir_esc=y [in English].
8. Kleber, B. & Zarate, J.M. (2014) The Neuroscience of Singing. The Oxford Handbook of Singing. Oxford University Press. August 2014. DOI:10.1093/oxfordhb/9780199660773.013.015 [in English].
9. 8 Vocal Techniques Every Singer Must Know. May 25, 2022. URL: <https://www.mi.edu/in-the-know/8-vocal-techniques-every-singer-must-know/> [in English].
10. Shuliar, O.D. (2014) Istoriia vokalnoho mystetstva: 1 ch. Monohrafiia: 2-he vydannia, pereroblene ta dopovnene [History of vocal art: 1 part. Monograph: 2nd edition, revised and supplemented]. Ivano-Frankivsk. 391 s. [in Ukrainian].
11. Vocal Technique - A Guide to Finding Your Real Voice: Book with Two CDs (Essential Concepts) published by Musicians Institute Press (2002) Unknown Binding URL: <https://www.halleonard.com/product/695427/vocal-technique-a-guide-to-finding-your-real-voice>
12. Mytovych, M. (2022) Suchasni vokalni tekhniky ta metodyky yikh vyvchennia [Modern vocal techniques and methods of their study]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Mystetstvoznavstvo [Current issues of the humanities. Art history]*. T.2. Vyp. 55. S. 83-89. [in Ukrainian].
13. Osoblyvosti akademichnoho vokalu ta yoho vidminnist vid narodnoho y estradnoho spivu. Muzychne mystetstvo [Peculiarities of academic vocals and their difference from folk and pop singing. Musical art.]. 07.10.2020.[Elektronnyi resurs]. URL: <https://ocnt.com.ua/category/vocal/>

14. Kuryliak, I., Chubinska, A., Bilan, V. (2024) Suchasni vokalni tekhniky ta yikh pronyknennia v akademichnyi solnyi spiv [Modern vocal techniques and their penetration into academic solo singing]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues of the humanities]*. Vyp. 74.T.1 S. 200-204. [in Ukrainian].

15. Frazier-Neely, Cathryn. The Independent Teacher-Live Vs. Recorded: Comparing Apples to Oranges to Get Fruit Salad. *Journal of Singing – The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing* 69.5 (2013): 593-6. ProQuest. Web. 16 June 2014. [in English].

16. AUTO-TUNE. USPTO. URL: <https://tsdr.uspto.gov/#caseNumber=78170798> [in English].

17. Ableton Live [Elektronnyi resurs]. URL: <https://www.ableton.com/en/live/> [in English].

18. Avid Pro Tools [Elektronnyi resurs]. URL: <http://www.avid.com/US/Products/ArtistSuite/detail.html#audio>. [in English].

19. Logic Pro X [Elektronnyi resurs]. URL: <http://www.apple.com/logic-pro/>. [in English].

20. The Wire Realm [Elektronnyi resurs]. URL: <http://www.wirerealm.com/guides/bestmusic-production-software-daw>. [in English].